

Aan de minister van Defensie
Mevrouw D. Yeşilgöz-Zegerius
Postbus 20701
2500 ES DEN HAAG

Onze referentie

MvH/RvZ/ATRBNC0008/2026-U058

Uw referentie

Datum

15 april 2026

Onderwerp

BNC-advies AGILE

Geachte mevrouw Yeşilgöz-Zegerius,

Op 25 maart 2026 publiceerde de Europese Commissie (EC) een wetgevend voorstel voor een programma voor weerbare en snelle defensieinnovatie (hierna: AGILE). Hiervoor heeft het ministerie een BNC-fiche opgesteld dat op 9 april 2026 ter toetsing aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) is voorgelegd. Met deze brief brengt ATR hierover een formeel advies uit.

Context

Met het AGILE-programma wil de EC de Europese Defensie Technologische en Industriële Basis (EDTIB) versterken door innovatie in de defensiesector te versnellen. EDTIB is het geheel van Europese bedrijven, kennisinstellingen en productieketens dat nodig is om defensiematerieel en defensietechnologie te ontwikkelen, produceren en doorontwikkelen. Aanleiding daarvoor is de verslechterde veiligheidssituatie in Europa, in het bijzonder door de oorlog in Oekraïne, die volgens de Commissie laat zien dat de Europese defensiecapaciteit sneller moet worden ontwikkeld. AGILE richt zich niet alleen op het vergroten van het innovatievermogen van de bestaande defensie-industrie, maar ook op het beter toegankelijk maken van de defensiemarkt voor nieuwe innovatieve bedrijven die nu nog niet actief zijn in deze sector. Daarmee moet ruimte ontstaan voor de snelle ontwikkeling van baanbrekende producten en technologieën die beter aansluiten op de actuele en snel veranderende behoeften van de strijdkrachten van de lidstaten.

Inhoud van het EU-voorstel

AGILE is een tijdelijk EU-instrument dat tot doel heeft om defensie-innovatie sneller tot concrete toepassing te brengen, met name voor mkb-bedrijven, startups en scale-ups. Het programma richt zich op opkomende en baanbrekende defensieproducten en -technologieën die naar

Contact:

Postbus 16228
2500 BE DEN HAAG

Bezoekadres: Rijnstraat 50
2515 XP DEN HAAG

info@atr-regeldruk.nl
www.adviescollegeregeldruk.nl

Tel: 070-310 86 66

verwachting binnen één tot drie jaar inzetbaar kunnen zijn. Anders dan bestaande instrumenten die vooral zijn gericht op samenwerking in consortia en op ontwikkeling op langere termijn, biedt AGILE ondersteuning aan individuele bedrijven via zogeheten challenges gebaseerd op de capaciteitsbehoeften van de lidstaten. Daarbij voorziet het voorstel in 100% subsidie van de subsidiabele kosten, in snelle iteratiecycli met testen en demonstraties, in vereenvoudigde procedures en in een beoogde korte doorlooptijd tussen aanvraag en besluitvorming.

Voor AGILE stelt de Commissie een totaalbudget van € 115 miljoen voor, afkomstig uit een herschikking van middelen uit vier bestaande EU-programma's: het EDF, het European Defence Industry Programme (EDIP), het EU Space Programme en het Secure Connectivity Programme (SCP). De looptijd van het instrument is beperkt tot en met 31 december 2027. De Commissie presenteert het nadrukkelijk als een pilot. Het budget moet naar verwachting voldoende zijn om ongeveer twintig tot dertig projecten binnen de gehele EU te ondersteunen en ervaring op te doen met een snellere en minder belastende subsidieregeling voor defensie-innovatie.

Appreciatie BNC-fiche door ATR

Substantiële effecten

De Commissie heeft voor dit voorstel geen Impact Assessment opgesteld. De motivatie hiervoor is dat AGILE een gericht en tijdelijk programma is, dat binnen het Meerjarig Financieel Kader (MFK) wordt uitgevoerd. Hierdoor blijft het onduidelijk in hoeverre de beoogde vereenvoudiging in de praktijk daadwerkelijk leidt tot minder regeldruk en een goed werkbare uitvoering. De Commissie stelt dat AGILE met vereenvoudigde procedures juist tot lastenverlichting moet leiden, maar dit kan zonder nadere effectbeoordeling niet worden vastgesteld.

Aandacht voor werkbaarheid

De werkbaarheid van AGILE lijkt in beginsel positief, omdat het instrument specifiek is ontworpen voor snelle en praktische ondersteuning van innovatieve defensiebedrijven. Anders dan bij meer traditionele EU-defensieprogramma's, die vaak zijn gericht op grotere consortia en langere ontwikkeltrajecten, richt AGILE zich op individuele mkb-bedrijven, start-ups en scale-ups, met vereenvoudigde procedures en een korte doorlooptijd tussen aanvraag en besluitvorming. Daardoor sluit het instrument beter aan bij bedrijven die in korte innovatiecycli werken en snel willen opschalen. Ook het feit dat tot 100% van de subsidiabele kosten zal worden vergoed, draagt bij aan de praktische toegankelijkheid van het instrument.

Tegelijkertijd is de uiteindelijke werkbaarheid nog afhankelijk van de nadere uitwerking in werkprogramma's en concrete calls. Met name de precieze invulling van de challenges, de beoordelingscriteria en de toepassing van voorwaarden rond vestiging, zeggenschap en veiligheid zullen bepalend zijn voor de vraag in hoeverre bedrijven daadwerkelijk eenvoudig kunnen deelnemen. Daarbij komt dat het budget van € 115 miljoen beperkt is en naar verwachting slechts ruimte biedt voor twintig tot dertig projecten in de gehele EU. De werkbaarheid lijkt op papier goed, maar zal in de praktijk mede afhangen van een heldere en proportionele uitvoering.

Regeldrukeffecten uitvoering, handhaving en toezicht

Om gebruik te kunnen maken van AGILE moeten bedrijven een aanvraag doen, eventuele tussenresultaten verantwoorden en een eindverantwoording opstellen. Het ontbreekt aan een

Impact Assessment, waardoor ook onduidelijk is wat de netto regeldrukeffecten van uitvoering, handhaving en toezicht zijn. Daarbij komt dat er sprake is van een herallocatie van middelen uit bestaande EU-programma's betreft, bijvoorbeeld het EDF, waardoor het netto-effect op de regeldruk mogelijk maar beperkt is. Concreet kan worden aangenomen dat er voor deze fondsen minder aanvragen zullen worden ingediend en dat een deel daarvan verschuift naar AGILE. De handhaafbaarheid en het toezicht kunnen pas goed worden beoordeeld na nadere uitwerking in werkprogramma's en calls; op dit moment is daarvoor nog onvoldoende zicht op de precieze uitvoerings- en toezichtslasten.

Advies over het BNC-fiche

Het BNC-fiche stelt dat de regeldrukeffecten van AGILE naar verwachting beperkt zijn, maar de onderbouwing daarvan is nog niet toereikend. Door het ontbreken van een Impact Assessment blijft onduidelijk in hoeverre de beoogde vereenvoudiging in de praktijk leidt tot minder regeldruk, een goed werkbaar uitvoering en beperkte lasten voor uitvoering, handhaving en toezicht. Het ontbreekt in het BNC-fiche aan een inschatting van deze lasten. Een indicatie hiervan zou kunnen worden verkregen op basis van de ervaringen met andere EU-fondsen binnen en buiten het domein van defensie. Ook is geen inzicht gegeven in het aantal Nederlandse ondernemingen dat naar verwachting gebruik zal maken van AGILE en daardoor door dit voorstel wordt geraakt.

Gelet hierop brengt ATR het volgende advies uit, om op te nemen in het BNC-fiche:

- 1. ATR adviseert om voorafgaand aan de definitieve standpuntbepaling de regeldrukeffecten, uitvoeringslasten en werkbaarheid van AGILE nader in beeld te brengen, in het bijzonder voor mkb-bedrijven, start-ups en scale-ups. Maak daarbij een inschatting van de Nederlandse bedrijven die hierdoor worden geraakt en betrek daarbij de uitwerking van de challenges, beoordelingscriteria en voorwaarden rond vestiging, zeggenschap en veiligheid.**
- 2. ATR adviseert om inzichtelijk te maken welke gevolgen de herallocatie van € 115 miljoen uit bestaande EU-programma's heeft voor de uitvoering en doelbereik van die programma's, in het bijzonder het EDF en EDIP, en deze effecten expliciet te betrekken bij de Nederlandse standpuntbepaling.**

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris